

Komisja Krajowa80-855 Gdańsk, ul. Wały Piastowskie 24
tel. 58/ 308-4480, fax /58 308-4219
sekrez@solidarnosc.org.pl

L.dz. PBE/67759/448/2017

Gdańsk, dnia 16 marca 2017 roku

Szanowny Pan**Kazimierz Cwalina****Wydział Zarządzania Gospodarczego UE****Ministerstwo Rozwoju**

Działając z upoważnienia Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” przedstawiam opinię *do Sprawozdania krajowego – Polska 2017 (Country Report – Poland 2017)*, zwanego dalej *Sprawozdaniem*.

W Rocznej analizie wzrostu gospodarczego na 2017 rok Komisja Europejska wskazała państwom członkowskim **trzy priorytety polityki gospodarczej UE: pobudzania inwestycji, realizacji reform strukturalnych, zapewnienia odpowiedzialnej polityki fiskalnej**. Jednocześnie realizując powyższe priorytety w 2017 roku, państwa powinny położyć nacisk na znaczenie zapewnienia sprawiedliwości społecznej jako sposobu stymulowania wzrostu bardziej integracyjnego, a także na potrzebę wzmocnienia konkurencyjności, innowacyjności i produktywności.

W Sprawozdaniu nie dostrzegamy poprawy konstrukcji raportu w kierunku równoważenia elementów gospodarczych i społecznych, brakuje również całościowej oceny wpływów i wydatków państwa.

W naszej ocenie powołanie rady polityki fiskalnej nie poprawi jakości zarządzania polityką budżetową. Obecnie istnieje szereg instytucji oraz regulacji, które odpowiadają za politykę budżetową. Stworzenie kolejnego gremium będzie jedynie generowało dodatkowe koszty związane z jego funkcjonowaniem.

NSZZ „Solidarność” podziela stanowiska wyrażone w Sprawozdaniu dotyczące istotnej roli edukacji włączającej, która przekazuje odpowiednie umiejętności i kompetencje oraz konieczności poprawy wskaźników uczenia się przez całe życie. Za ważne uznajemy wskazanie na elementy poprawiające mobilność geograficzną takie jak: polityka mieszkaniowa, infrastruktura transportowa, dostępność opieki nad dziećmi oraz dostrzeżenie

potrzeby monitorowania systemu zabezpieczenia społecznego i skutecznej integracji systemu opieki zdrowotnej z systemem opieki społecznej w kontekście opieki długoterminowej. Zgadza się z diagnozą stanu zdrowia społeczeństwa poniżej unijnej średniej oraz w zakresie ograniczeń w dostępności do opieki zdrowotnej.

Za trafną uznajemy ocenę kondycji sektora bankowego oraz rynku kapitałowego, a także wnioski, dotyczące wzrostu inwestycji w badania i rozwój.

NSZZ „Solidarność” podtrzymuje postulaty i uwagi wyrażone w poprzednich opiniach do Sprawozdań Krajowych dotyczące w szczególności:

1. zwiększenia konkurencyjności naszej gospodarki poprzez wzmocnienie jej innowacyjności i efektywności, która jest gwarantem utrzymania szybkiego tempa wzrostu PKB oraz podniesienia jakości życia społeczeństwa;
2. budowania innowacyjnej gospodarki, której elementem powinien być solidny system uczenia się przez całe życie, niwelujący niedopasowanie umiejętności na rynku pracy, oraz współpraca nauki i przedsiębiorców;
3. skutecznego wykorzystania funduszy UE dla pobudzenia inwestycji publicznych i prywatnych
4. zaprzestania konkurencji niskimi płacami;
5. wzmocnienia systemu rokowań zbiorowych dla zbudowania równowagi pomiędzy dochodami pracowników a zyskami przedsiębiorstw;
6. wzmocnienia mobilności geograficznej;
7. monitorowania rynku pracy, w tym procesów migracyjnych i imigracyjnych.

Ponadto NSZZ „Solidarność” zwraca uwagę na następujące kwestie, które zasługują na komentarz ze szczególnym uwzględnieniem rynku pracy, polityki społecznej, systemu podatkowego.

Rynek pracy

Wartą odnotowania jest informacja, że jednostkowe koszty pracy zwiększyły się tylko umiarkowanie i nie mają większego wpływu na konkurencyjność kosztową Polski. Natomiast nie można zgodzić się ze stanowczym stwierdzeniem o przewidywanym spadku aktywności zawodowej w związku ze środkami, które zostały zapowiedziane lub wprowadzone przez rząd.

Podkreślamy, że decyzja o obniżeniu wieku emerytalnego była oczekiwana. Wprowadzeniu wyższego wieku emerytalnego, pomimo wielu zapewnień, nie towarzyszyło wdrożenie reform rynku pracy, edukacji osób 50 plus, poprawa dostępności do świadczeń

zdrowotnych. Ich celem miała być odpowiednia „obudowa” reformy instrumentami sprzyjającymi zatrudnieniu osób starszych. Nie ulega wątpliwości, że tego typu działania są nadal oczekiwane, ale także nie można zapominać o postawach pracodawców, którzy są skłonni raczej do „wypychania pracowników” na emeryturę niż kontynuowania ich zatrudnienia.

Wnioski dotyczące wpływu dodatku na dzieci na obniżenie aktywności zawodowej rodziców są przedwczesne. Poza tym wysokość kryterium dochodowego na pierwsze dziecko jest tak niskie, że nie stanowi wystarczającej zachęty do opuszczania rynku pracy.

W raporcie nie znajdujemy informacji na temat wprowadzenia godzinowej stawki wynagrodzenia minimalnego w wypadku umów zlecenia oraz świadczenia usług od stycznia 2017 r. oraz wymogu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w zamówieniach publicznych. Przyjęte rozwiązania mają na celu uzyskanie pozytywnej zmiany na rynku pracy poprzez przeciwdziałanie nadużywaniu umów cywilnoprawnych oraz wprowadzenie ochrony osób, otrzymujących wynagrodzenie na najniższym poziomie.

Ponadto procedowana jest aktualnie w Sejmie zmiana ustawy o zatrudnieniu pracowników tymczasowych oraz niektórych innych ustaw, która ma m.in. ograniczyć tzw. praktykę „zastępowania pracowników stałych pracownikami tymczasowymi bez faktycznej zmiany”, przeciwdziałać nadużywaniu formy pracy tymczasowej, w szczególności w długim okresie czasu, oraz wzmocnieniu praw pracowników tymczasowych.

Nie widzimy zagrożenia, że wyższa płaca minimalna będzie powodowała zwiększenie poziomu stosowania niestandardowych form zatrudniania. Obecna sytuacja na rynku pracy nie daje podstaw do takich wniosków. Presja na płace wywołana przez wyższą płacę minimalną, stawkę godzinową za pracę oraz świadczenie 500+, przywraca odpowiednie relacje na polskim rynku pracy. Wyższe wynagrodzenia z jednej strony stymulują popyt gospodarstw domowych, z drugiej - wymuszają zmiany technologii produkcji.

Oczywista zależność kondycji Funduszu Ubezpieczeń Społecznych od sytuacji na rynku pracy pokazuje, że wzrost wynagrodzeń i stosowanie odpowiednich form zatrudnienia, sprzyja stabilności systemu emerytalnego. Stoimy na stanowisku, że wieloletnia segmentacja rynku pracy jest głównym powodem trudności ze zbilansowaniem FUS. Dlatego też wspieramy działania na rzecz promocji stosowania kodeksowych form zatrudnienia. W Polsce segmentacja rynku pracy nadal pozostaje znaczącym problemem. Według Instytutu Badań Strukturalnych „W latach 2005-2015 upowszechnienie umów cywilnoprawnych obniżyło wpływy składkowe systemu emerytalnego średnio o 2,4 mld zł rocznie (1,94 mld zł

– FUS oraz 0,44 mld zł – OFE). To przyczyniło się do powiększenia deficytu funduszu emerytalnego o około 5%”¹.

W Sprawozdaniu znajdujemy następujące stwierdzenie „Czynnikami hamującymi szersze stosowanie umów na czas nieokreślony są m.in. wysokie potencjalne koszty związane z długotrwałymi i niepewnymi procedurami rozstrzygania sporów pracowniczych, szczególna ochrona przed zwolnieniem przysługująca niektórym kategoriom pracowników, wysokie odszkodowania za niesłuszne zwolnienie z pracy oraz brak zróżnicowania ochrony przed zwolnieniem w przypadku dużych i małych przedsiębiorstw.” Powyższa ocena jest jednostronna. Zwracamy uwagę na fakt, że w polskim ustawodawstwie brakuje przepisów w sposób wystarczający chroniących prawa socjalne zwolnionych z naruszeniem prawa pracowników, również tych objętych szczególną ochroną przed zwolnieniem. Jednocześnie, wysokość odszkodowania w polskim systemie prawnym jest ograniczona do kwoty nie wyższej niż wartość wynagrodzenia za trzy miesiące (maksymalny okres wypowiedzenia), co w żaden sposób nie wyrównuje szkody ponoszonej przez pracownika z tytułu niesłusznego zwolnienia. Przypominamy, że wskaźnik ochrony zatrudnienia w Polsce, w przypadku zwolnień indywidualnych, jest niższy niż w takich krajach jak Holandia, Niemcy, Czechy, Finlandia, czy Szwecja (dane OECD). Ponadto, podkreślenia wymaga, iż autorzy sprawozdania pominęli społeczne i ekonomiczne konsekwencje dla pracowników i ich rodzin, wynikające z przedłużających się postępowań, szczególnie w sytuacjach niezgodnego z prawem zwolnienia.

Polityka społeczna

Nie zgadzamy się z twierdzeniem: „Świadczenia społeczne nie zachęcają do podejmowania pracy”. Wysokość świadczeń, a w szczególności zasiłków dla bezrobotnych, jest zbyt niska.

Trudno zgodzić się z tezą, że wprowadzone w 2016 roku świadczenie wychowawcze dla rodzin z dziećmi przyczynia się do obniżenia aktywności zawodowej rodziców. Należy zauważyć, że funkcją świadczenia jest przede wszystkim wyrównanie szans dzieci pochodzących z rodzin wielodzietnych. Przypominamy, że pomimo osiągnięcia statystycznych założeń w ograniczeniu ubóstwa w Polsce, liczba osób żyjących w poniżej granicy ubóstwa w 2015 roku była nadal wysoka i wynosiła ponad 4,5 mln osób (12,3%), a

¹ P. Lewandowski, J. Sawulski, K. Stroński, Segmentacja rynku pracy a sytuacja finansowa systemu emerytalnego w Polsce, 2017

najbardziej dotkniętymi ubóstwem grupami były rodziny z dziećmi. Jak dowodzą badania, świadczenie wychowawcze pozwoliło ograniczyć ubóstwo wśród rodzin z dziećmi o 90%.

Rezygnacja niektórych osób z aktywności zawodowej na rzecz zajmowania się rodziną (często osobami zależnymi ze względu na niepełnosprawność lub wiek) – świadczy raczej o potrzebie wypracowania systemu opieki długoterminowej oraz wsparcia rodzin w zakresie opieki nad osobami zależnymi. Dlatego należy przede wszystkim skupić się na wdrażaniu odpowiednich rozwiązań, które odpowiedzą na zwiększające się zapotrzebowanie w zakresie usług opiekuńczych. Główną przyczyną rezygnacji kobiet z pracy ze względów rodzinnych jest konieczność zaopiekowania się osobami zależnymi ze względu na niepełnosprawność, chorobę lub niedołęźność, a nie - jak sugeruje raport - dziećmi.

Podwyższenie płacy minimalnej oraz objęcie nią także osób pracujących na umowach cywilno-prawnych jest krokiem do unormowania stosunków pracy na polskim rynku pracy. Jest to także odpowiedź na długoletnie postulaty ograniczenia ubóstwa wśród osób pracujących, których to grupa w Polsce do 2015 roku sięgała 11%. Podwyższenie minimalnego wynagrodzenia oraz objęcie nim osób zatrudnionych na umowy cywilno-prawne przyczyni się raczej do wzrostu motywacji do pracy niż ograniczenia jej opłacalności w kontekście wprowadzonego świadczenia wychowawczego (tzw. 500+).

Jednocześnie warto zauważyć, że polscy pracownicy przepracowują ponadprzeciętną liczbą godzin (1963 godziny w 2015 roku wg. OECD), co jest skutkiem m.in. niskich wynagrodzeń, niewystarczających na utrzymanie rodziny. Długotrwałe przepracowanie wpływa negatywnie na zdrowie pracowników, co odbija się negatywnie na ich zdolności do pracy w późniejszym wieku a także obciąża system opieki zdrowotnej.

System opieki społecznej w istocie nie spełnia swoich zadań. Wynika to z wielu czynników, a przede wszystkim z braku koordynacji działań instytucji wspierających wykluczonych społecznie i z rynku pracy. Brakuje rozwiązań prawnych umożliwiających różnym podmiotom wykorzystywanie danych o ich klientach. Pomoc społeczna pracuje w oderwaniu od urzędów pracy czy urzędów skarbowych. Wpływa to na jakość pracy oraz jej skuteczność, stąd często pomoc nie trafia do osób najbardziej potrzebujących. W tym zakresie NSZZ „Solidarność” upatruje mankamenty systemu.

Podatki

NSZZ „Solidarność” od wielu lat postulował zwiększenie progresywności polskiego systemu podatkowego. Obowiązujące od roku 2017 podniesienie kwoty wolnej dla najniższych dochodów i jej likwidacja dla osób zarabiających najwięcej jest rozwiązaniem

oczekiwanym, ale nie do końca satysfakcjonującym. Dla osób zarabiających od 6 600 zł do 11 000 zł rocznie podatek spadnie, natomiast od 85 528 zł wzrośnie. Bez zmian pozostanie sytuacja podatników zarabiających od 11 000 zł do 85 528 zł rocznie. Naszym zdaniem poziom odciążenia jest zbyt niski i dotyczy bardzo wąskiej grupy osób, które zarabiają. Dlatego podzielamy opinię, że stopień progresywności opodatkowania pracy w Polsce jest ograniczony (Komisja Europejska 2016).

Trudno przychylić się do zarzutu dotyczącego negatywnego wpływu zmian podatkowych na przedsiębiorców. Wprowadzane w systemie VAT-owskim zmiany dotyczą głównie nieprawidłowości i oszustw podatkowych. Ponadto, są to często zmiany oczekiwane przez sam rynek ze względu na nieuczciwą konkurencję. Szczególnie pozytywnie należy odnieść się do walki z karuzelami podatkowymi, które przynosiły budżetowi wielomilionowe straty.

NSZZ „Solidarność” stoi na stanowisku, że obniżone stawki VAT stanowią ważny instrument wsparcia najuboższych oraz wsparcia rodziny. Obniżone stawki obejmują m.in. takie produkty jak: owoce, mięso, ryby, nabiał, pieczywo, napoje. Podniesienie ich cen odbije się negatywnie na możliwościach finansowych polskich rodzin. Przypominamy, że nadal obowiązują w Polsce podwyższone stawki VAT, które obciążają dochody społeczeństwa (według szacunków, może to być nawet 4 mld zł rocznie²).

Ponadto, dziwi brak odniesienia się w Raporcie do kwestii dialogu społecznego w Polsce. W sytuacji, gdy jest to jeden z priorytetów Przewodniczącego Komisji, brak odniesienia się do tego problemu w kontekście Polski jest dla nas zaskakujący. Zwracamy uwagę na niski poziom pokrycia układami zbiorowymi w Polsce. Według Międzynarodowej Organizacji Pracy w Polsce jedynie 11% osób zatrudnionych jest objętych zbiorowymi układami pracy. Dla porównania: we Francji jest to blisko 90% a w Austrii ponad 80%. Jednocześnie widzimy potrzebę wzmocnienia trójstronnego dialogu społecznego w Polsce. NSZZ „Solidarność” zgłasza postulat umocowania Rady Dialogu przy niezależnym od rządu podmiocie (w naszej koncepcji jest to Rzecznik Dialogu Społecznego).

W raporcie niewiele uwagi poświęca się problematyce zatrudnienia młodych, a jest to nadal istotny problem społeczny. W Polsce, według Eurostat, nadal występuje znaczna liczba tzw. NEET (w 2015 roku było to 11% osób w grupie wiekowej 15-24), ponad 20% osób młodych pozostaje bezrobotna, z czego długotrwale bezrobotni to ponad 6% osób.) Nawet jeśli młodzi ludzie zdobywają zatrudnienie, to ma ono charakter tymczasowy.

² 26.02.2015 | Raport Przedwyborczy CenEA: VAT w wydatkach gospodarstw domowych
http://www.cenea.org.pl/images/stories/pdf/press_releases/raport1_vat_press.pdf

W Polsce 72,7% osób w wieku 15-24 lat jest zatrudnianych tymczasowo. Jedynie w Słowenii ten wskaźnik jest wyższy i wynosi 76%. Ma to poważne konsekwencje społeczne obecnie i w przyszłości. Inicjatywy, takie jak Europejski Korpus Solidarności, nie są wystarczającą odpowiedzią na ten problem.

W sprawozdaniu brakuje odniesienia się do sytuacji i postępów Polski w zakresie zwiększenia zatrudnienia pracowników 50 plus, inwestycji w tzw. srebrną ekonomię, możliwości wprowadzenia ubezpieczenia od bezrobocia

Podzielić trzeba obawy wyrażone w raporcie, dotyczące wdrażania projektów w sektorze kolejowym, słabego powiązania pomiędzy sektorem nauki i sektorem biznesu.

Z poważaniem
Członek Prezydium Komisji Krajowej
NSZZ „Solidarność”

Henryk Nakonieczny